

KNJIŽEVNI GURU XXXVII - ALEKSANDAR ĐURIČIĆ - PREPORUKA ZA ČITANJE

Nemačka Euridika

ELFRIDE JELINEK: „SENKA, EURIDIKA GOVORI“
- POZORIŠTE MADLENIANUM - „SAVREMENA
NEMAČKA DRAMA“, IZDAVAČ: „ZEPTEP BOOK WORLD“.

PIŠE ŠILVANA
HADŽI-ĐOKIĆ

Trotomno izdanje „Savremena nemačka drama“ priredile su tri dame: Bojana Demić, Drinka Gojković i Jelena Kostić Tomović. Predgovor, različit za svaki tom, ili tri zasebna, a opet povezana uvodna teksta napisao je Ivan Medenica. Prvi tom obuhvata kompilaciju posleratne nemačke drame 1945-1968. Reč je o 12 autora iz Austrije, dva iz Nemačke i Švajcarske, od Brehta, Kanetija, Dierenmata, Vajsa koji pišu o pacifizmu, totalitarizmu, antifašizmu, borbi između zapadnog i istočnog bloka, Hladnom ratu, studentskom pokretu. Drugi tom kreće od oslobađajuće i buntovne 1968. do 1989, odnosno do rušenja Berlinskog zida. Zastupljeno je 11 dramskih pisaca, od Handkea, Dorsta, Fasbindera, Plesendorfa, Brauna, Braša, Štrausa, Jandla, Ksaver Kreca, do obožavanog Tomasa Bernharda i Petera Turinija. Treći tom obuhvatio je novo doba, razmeđe vekova i prvu deceniju trećeg milenijuma 1989-2008. Tek u trećem tomu u preovlađujućem muškom društvu razaznajemo i žene autore - Marleni Štreric, Deu Loer i Elfride Jelinek.

Elfride Jelinek je za svoju dramu dobila Nestorovu nagradu za 2016, a Nobelovu nagradu 2004. Najpoznatija dela su joj „Svi smo mi mama, bejbi“, „Pijanistkinja“, „Deca mrtvih“, „Žudnja“, „Sportska drama“, „Bambi republika“, itd. Pre nego što je dobila priznanje Nobelovog komiteta, koje zbog svoje socijalne fobije nije uspeła da sama prihvati, već je to učinio njen izdavač u njeno ime, u Srbiji nije bila poznata jer su bile prevedene samo dve njene priče u časopisu „Pro femina“.

Malo je reći da je „Savremena nemačka drama“ izdavački poduhvat godine. Iako je podelila priznanje sa „Sto predstava baleta i umetničke igre naših prostora“, koju su izdali „Cicero“ i „Orion art“ - takođe značajnom knjigom - predstavljanje celokupne posleratne dramske produkcije na germanofonskom području, od 1945. do današnjih dana, nadrasla izdavačku sujetu i ambicioznost tekuće godišnje agende. Uostalom, prvi tom štampan je 2015, a treći 2017. Ovdje je reč o kapitalnom delu, važnom za više generacija čitalaca i gledalaca jer će se mnoge drame iz ove selekcije prvi put postavljati na pozornicama diljem Srbije. pisci iz tri (na početku četiri) države: konfederacije (Švajcarska), federacije (Nemačka) i republike (Austrija) pokazuju svima nama, naročito Evropljanima, sve dileme, zapitanosti i strahovanja običnog, malog čoveka, homo politikusa, kome prete istrebljenje, ratovi i kataklizme. Građanin tih država, ali i pozorišnih komada, neurotičan je, nasilan, tragičan, lažan i bespomoćan.

Predstava „Senka, Euridika govori“, u režiji Ivane Vujić, kompilacija je nekoliko drama, od kojih je jedna „Džeki“, koja govori o ženi - objektu, potrošačkom čulu, garderoberima, plakarima, stvarima koje jedu moljci, svemu onome što na planeti Zemlji samo pozajmljujemo, konzumiramo, i ne možemo ga fizički odneti na onaj svet. Sve što smo uzeli, kupili, nabavili, stekli, prisvojili ovde tu i ostaje.

Austrijska nobelovka je elemente grčkog mita stavila u savremeni kontekst, u potrošačko, postmoderno društvo, te od Euridike koja čuti napravila Euridiku koja govori. Njen Orfej je pop ikona i njega uvek prati jato ženskih fanova. Euridika je neostvarena, ona svoj identitet gradi sa-

mo na osnovu Orfeja, koji nju u svakom pogledu određuje. On je slavan. On je univerzalni pevač, pesnik, prenosilac božanske poruke svetu. Ona je njegova inspiracija, muza, supruga. Da se kojim slučajem Orfej survao s litice, a Euridika ostala udovica, bilo bi pitanje da li bi se sećanje na ovaj ljubavni par sačuvalo pošto ona nije imala nijednu drugu okupaciju osim da neguje svoj fizički izgled, održava svoju lepotu i voli svog muža. Euridika nije imala zanimanje, a Orfej je mitski pesnik, kroti zveri svojom muzikom i nikuda ne ide bez svoje lire. Orfej očaravajuće peva, pomera planine i hridi, drveće i šume. Nakon bezuspešnog vraćanja voljene Euridike u život, on nikada više nije pogledao nijednu ženu. Njegove čuvene orfičke misterije isključivale su prisustvo ženskog pola.

Euridika govori nemački.

Naučila ga je u Hadu. Gore na zemlji je ćutala. Bila je Orfejev ukras. Čuvši prvi put sebe, zaljubila se u sopstveni glas, odlučila da pod zemljom zauvek ostane, tamo je pronašla svoj unutrašnji mir i došla do svojih najdubljih osećanja.

Predstava se našla na beogradskoj sceni zahvaljujući pozorištu „Madlenianum“ i Austrijskom kulturnom forumu. Dramaturg projekta je Slavenka Milovanović, scenograf Kosta Bunuševac, kostimograf Dušica Knežević, a ko-reograf Barbara Milovanov. Na sceni, Ivana Vujić je spojila Elfridu Jelinek i Olju Ivanjicki, inspirisana poemom „Za novo doba“. Obe umetnice su obeležile vreme u kojem su stvarale. Nije im bilo potrebno konkretno umetničko delo da bi se proslavile. Njihove ličnosti - kontroverzne, paradoksalne, bučne, aktivne - bile su dovoljne za sticanje besmrtnosti. Priča o Džeki Kenedi i Džeki Onazis podseća na našu

Euridiku koja je izašla iz svoje senke. Dve izvrsne Danice (Ristovski i Maksimović) prikazuju dramu, rascep između tela i njegove senke. Između devojčice i zrele žene. Slaba tačka predstave je ličnost Orfeja, koji, umesto pod reflektorima, deluje iz pozorišnog mraka, bez instrumenta, buke, orgija, ovacija, muzike i svog putujućeg cirkusa. Kod takvog, prigušenog Orfeja, bez harizme, lako je uzdići Euridiku i pretvoriti je u Kip slobode ◀

Pisci iz tri (na početku četiri) države: konfederacije (Švajcarska), federacije (Nemačka) i republike (Austrija) pokazuju svima nama, naročito Evropljanima, sve dileme, zapitanosti i strahovanja običnog, malog čoveka, homo politikusa, kome prete istrebljenje, ratovi i kataklizme. Građanin tih država, ali i pozorišnih komada, neurotičan je, nasilan, tragičan, lažan i bespomoćan

